

Роман СЛАВИЧ

В перші часи християнства, людина, котра бажала стати християнином і вступити в церковну спільноту, заявляла про цей намір настоятелю Церкви. Хтось з вірних цієї громади представляв таку людину перед Церквою і настоятелем. Таким чином, він ставав поручителем цієї людини. Зараз таких поручителів називають хресними батьками або кумами, в Требниках їх названо восприемниками. Слово «кум» походить з латинської, а в нас прийнялося як «хресні батьки». Воно означає лише сполучник «з», тобто тих, хто є з похресником. Місія поручителя полягала в тому, що він свідчив перед всією громадою, що його підопічний є людиною відповідальною і гідний бути християнином. Але на цьому їхня функція не закінчувалася. Хресні батьки ставали духовними родичами похресника і опікувались ним, вели його впродовж подальшого життя. В наш час, коли в основному хрестять немовлят, хресні батьки виконують особливу роль у звершенні Таїнства Хрещення. Зараз нам не потрібно особливого переконання, що діти, яких хрестять, мають особисту віру, яка б мала передувати Таїнству Хрещення. Проте Церква, допускаючи такі хрещення, впевнена, що в момент хрещення віра хрещальника не відіграє активної ролі. Ми не можемо стверджувати, що хрестячи дітей, ми порушуємо їх свободну волю. А віра, що є умовою звершення таїнства, заручається вірою батьків і хресних, які є членами Церкви. Щодо цієї віри святий Кирило Єрусалимський висловлюється так: «Віра має таку силу, що не один тільки віруючий спасається нею, але і другі спасаються по вірі інших. Розслаблений в Капернаумі не був чоловіком віруючим, проте мали віру ті, які принесли його і спустили через покрівлю дому» (Пор. Мр. 2:4-5). Хресні батьки відповідальні за зростання хрещальника у вірі та воцерковленні. Сповнюючи сумлінно свої обов'язки і несучи сумлінно відповідальність за похресника, вони великою мірою допомагають батькам у вихованні дитини. Батьки не завжди мають можливість вповні займатися релігійним вихованням своїх дітей. Хресні батьки можуть допомогти краще, ніж будь-хто. Хрещення означає не тільки прихід до Христа і входження у церковну спільноту, є не лише початком християнського життя, але й заклик до святости. Функція хресних батьків, яка полягає у вихованні та духовній опіці, є необхідною. Вони повинні підходити до цього вміло та поступово. Хресні батьки повинні подавати дітям правди християнської віри та моралі у простій і доступній для дітей формі. Дозріваючи, дитина стає більш свідомою, в її житті продовжується виховання у вірі. Хресні батьки повинні запалювати і підтримувати у дитині вогонь віри. Таким чином, у підлітковому віці християнина ці близькі люди можуть відіграти важливу чи навіть головну роль у вихованні та воцерковленні. Спілкування молодшої людини зі старшим має нести в собі більш дружній і повчальний характер і бути передаванням віри від серця до серця. Бачимо яка велика відповідальність кладеться на хресних батьків. На жаль, в сьогоденній час інституція хресного батьківства затратила своє первинне значення та зводиться до гарного ритуалу. Це призводить до того, що багато людей, навіть самі хресні батьки, не розуміють свого покликання та відповідальності перед Богом і Церквою. Самі християни, не будучи практикуючими, вибирають сьогодні хресних батьків не згідно бачення Церкви, а за власним уподобанням. В сучасних умовах знайти відповідальних хресних батьків є непростою справою. Ними повинні бути лише особи, які належать до Церкви і є практикуючими християнами. Хресні батьки мають бути обізнаними у справах віри, а в майбутньому здатними разом з іншими родичами поступово навчати похресника християнської віри. А для цього потрібна катехизація

хресних батьків. Вони, будучи одними з головних учасників таїнства, повинні пройти приготування, яке виражається не лише в шаблонному чи систематичному навчанні, але в особистій молитві та зразковому житті. Сам підхід до приготування хресних батьків мав би полягати у вдосконаленні і розвитку їх як особи. Це означає, що у своїй підготовці їм потрібно робити головний акцент на особистій молитві, на збагаченні духовного досвіду, на вмінні бути прикладом, «сіллю землі» і «світлом світу». Хресні батьки повинні розуміти, що катехизація – це не тільки навчання віри, але й прояв цієї віри у вчинках. Тому хресним батькам потрібно глибше ознайомитися з вченням Церкви про хрещення дітей та їх роль в цьому. Побачити подальший шлях їх покликання бути хресними батьками так, щоб їхні слова і обіцянки, дані у Таїнстві Хрещення, були у майбутньому підтверджені відповідними вчинками. У старовину був тільки один кум: для хлопця – чоловік, а для дівчини – жінка. У нашій Церкві існує звичай мати двох кумів, їх вибирають батьки дитини. Підсумовуючи сказане, визначимо, хто може стати хресним батьком чи матір'ю. Отже, хресними батьками можуть бути особи, котрі: - прийняли три містагогійні таїнства (Хрещення, Миропомазання і Євхаристію) і належать до Церкви; - призначені до хресного батьківства самим похресником чи його батьками, опікунами, а якщо таких нема, то священиком (проте у виняткових ситуаціях можливе хрещення без хресних батьків, тоді сам священик вважається хресним батьком новоохрещеного); - не є батьками (фізичними) похресника чи в подружжі з ним; - не були покарані карою екскомуніки, суспензи, а також усунення чи позбавлення права виконувати завдання хресних батьків; - мають відповідний і дозволений Церквою вік: хресний батько – 15 років, а хресна матір – 13. Не можуть бути хресними батьками: особи монашого стану; невіруючі і неоохрещені; психічно хворі люди; розлучені. Окрім того, подружжя не може бути хресними батьками однієї і тієї ж дитини. З моменту хрещення настає духовне споріднення між хресними батьками та похресником, а також між хресними батьками та батьками (фізичними) дитини. Тому церковні закони забороняють шлюб між цими людьми, тобто хресний батько (матір) не може взяти шлюб з похресницею (похресником), також не може одружуватися хресний батько (матір) з матір'ю (батьком) дитини, проте через поважні причини з дозволу єпископа ці особи можуть одружитися. Церква благословляє шлюб між хресним батьком та хресною матір'ю, дітьми хресних батьків та дітьми їхніх кумів (батьків похресника). Ще раз підсумовуючи все написане, можемо сказати, що хресні батьки повинні обиратись не тільки за бажанням самих батьків дитини, але й відповідати вимогам Церкви, бути людьми воцерковленими, щоб могли вести у вірі малюка в час самого таїнства, та бути проводирями в подальшому житті похресника, свідчити Христа, не лише порадою, але і власним життям.

Р. Славич. ХРЕСНІ БАТЬКИ // Слово № 2 (36) (2008) с. 28-29